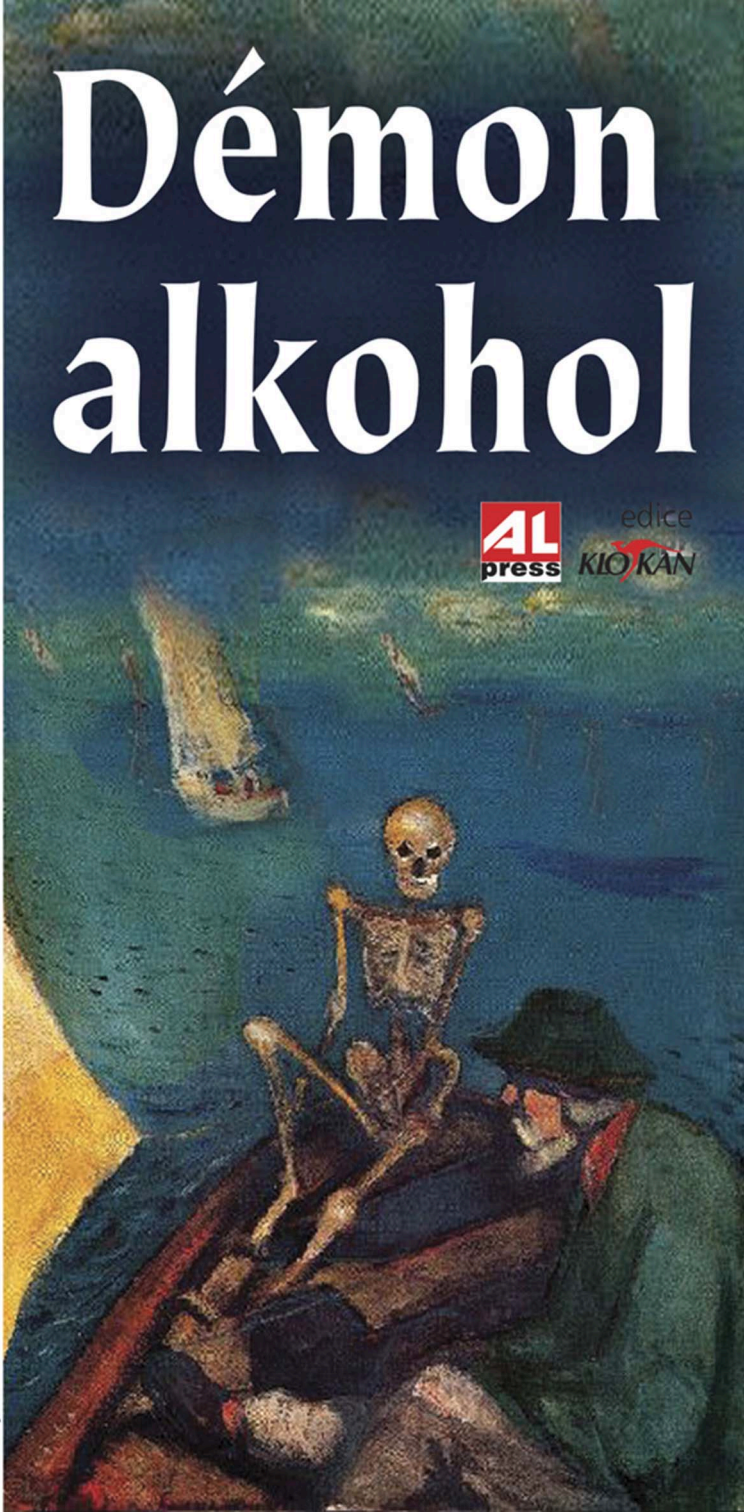

JACK LONDON

Démon alkohol

AL
press

edice
KIO KAN

edice
KIOKAN

JACK LONDON

**Démon
alkohol**

Translation © Jaroslav Albrecht, 1972
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu JOHN BARLEYCOM
přeložil Jaroslav Albrecht, 1972
Redakční úprava Vlasta Kohoutová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2017
shop@alpress.cz
Vydání první
ISBN 978-80-7543-377-0 (pdf)

1

Přihodilo se mi to všechno v den voleb. Za teplého kalifornského odpoledne jsem sjížděl ze své farmy do Měsíčního údolí, do malé vesnice, abych tam odevzdal svůj hlas „pro“ nebo „proti“ k celé řadě návrhů na úpravu zákonů v Kalifornii. Poněvadž bylo tenkrát horko, napil jsem se několikrát, než jsem odevzdal svůj hlas, a několikrát, když jsem jej odevzdal. Pak jsem se vracel přes pahorky porostlé vinicemi, jel jsem cestami vinoucími se pastvinami, a přijel jsem na farmu právě včas, abych se ještě trochu napil a navečeřel.

„Jak jsi hlasoval o úpravě volebního práva?“ ptala se Charmian.

„Hlasoval jsem pro.“

Překvapeně vykřikla. Musím připomenout, že jsem se v mladých letech, ačkoliv jsem byl horlivým demokratem, stavěl proti volebnímu právu žen. Ve svých vyzrálějších a snášenlivějších letech jsem je uznával bez nadšení za nevyhnutelný společenský jev.

„Tak proč jsi vlastně hlasoval pro?“ ptala se Charmian.

Odpověděl jsem. Odpovídal jsem rozvláčně. Odpovídal jsem rozčileně, a čím déle jsem mluvil, tím víc jsem se rozčiloval. (Ne, nebyl jsem opilý. Koni, na kterém jsem jel,

právem říkali Povstalec a rád bych byl viděl, jak by opilý člověk dokázal na něm jet.)

A přece – jak bych to řekl? – měl jsem trochu v hlavě, byl jsem v dobré „náladě“, měl jsem malou špičku.

„Když ženy dostanou volební právo, budou hlasovat pro prohibici,“ řekl jsem. „Jenom ženy, sestry a matky, jen ty zarazí Démonu alkoholu hřebíky do rakve...“

„Ale já myslela, že s tím pánem jsi zadobře,“ skočila mi do řeči Charmian.

„Jsem, byl jsem, nejsem, nikdy jsem nebyl. Nikdy s ním nejsem miň zadobře, než když je se mnou a když se zdá, že jsem s ním nejvíc zadobře. Je to král lhářů. Je nejpřímnější z těch, kdo říkají pravdu. Je to vznešený chlapík, v jehož společnosti si připadám jako ve společnosti bohů. Je také ve spolku se Zubatou. Jeho cesta vede k čiré pravdě a ke smrti. Popřává nám jasné vidění i šalivé sny. Je nepřítelem života a učí nás větším moudrostem, než kam sahá naše životní moudrost. Je to zabiják se zkrvavenýma rukama a ničí mládí.“

Charmian se na mne zahleděla a hned jsem věděl, že se diví, odkud tohle vše mám.

Mluvil jsem dál, a jak říkám, byl jsem trochu v náladě. Všechny myšlenky v mém mozku byly na svém místě. Každá myšlenka se krčila ve střehu ve své malé cele, jako se krčí za noci vězňové, když se připravují na útěk. A každá myšlenka byla jasnou, ostře ohraničenou, neklamnou vizí. Můj mozek prozařovalo jasné, bílé světlo alkoholu. Démon alkohol měl záchvat pravdomluvnosti a vyzrazoval na sebe nejdůvěrnější tajemství. A já byl jeho mluvčím. Vynořovalo se mi množství vzpomínek z mého života a šikovaly se hezky za sebou jako vojáci na přehlídce. Mohl jsem si mezi nimi jen vybírat a volit. Byl jsem pánem svého myšlení, vládcem nad svým slovníkem i nad svou

životní zkušeností, a mohl jsem neomylně vybírat jednotlivá data a sestavovat z nich své vyprávění. Démon alkohol dovede totiž takto svádět a lákat, probouzet v mozku hloďající červy myšlení, našeptávat osudné předtuchy pravdy a blýskat červenoavými záblesky do šedi všedních dnů.

Nastínil jsem Charmian svůj život a vylíčil jsem, z čeho se v podstatě skládá má bytost. Nebyl jsem alkoholikem po předcích. Nenarodil jsem se s vrozenou biologickou predispozicí k alkoholu. V tom byla celá naše rodina normální. Sklon k alkoholismu byl u mne získaným návykem. A pečlivě jsem jej v sobě vypěstoval. Alkohol mně byl hrozně protivný – odpornější než jakýkoli lék. A ani teď ještě nesnáším jeho příchuť. Pil jsem jej jenom proto, že mě „povzbuzoval“. Ale od pěti do pětadvaceti let jsem tomu povzbuzování nemohl přijít na chuť. Dvacet let této nedobrovolné učební doby jsem potřeboval k tomu, abych donutil své odbojné tělo snášet alkohol, abych po něm zatoužil v srdci i v hloubi duše.

Načrtl jsem svá první setkání s alkoholem, vyprávěl jsem o svých prvních důvěrnějších stycích s ním, o opíjení i o tom, jak mi byl zase odporný, a stále jsem zdůrazňoval, co mě nakonec přece jen zdolalo – totiž snadný přístup k alkoholu. Nejenže jsem měl k němu vždycky přístup, ale v mém probouzejícím se životě mě k němu všechno přitahovalo. Jako kamelot, jako námořník, horník, jako tulák v dálných zemích, vždy, kdekoliv se muži sešli, aby si popovídali, zasmáli se, vychloubali se nebo si odpočali po otupující dřině dnů a nocí –, tu se vždycky sesedli u skleňice. Výčep byl obvyklým místem jejich schůzek. Tam se vždycky chlapi scházeli jako kdysi primitivní lidé u svých ohnišť nebo ohniček při ústí jeskyň.

Charmian jsem připomněl domky na člunech v jižním Tichomoří, kam ji nikdy nepustili, do kterých se kuče-

ráví lidožrouti uchýlovali před svými ženami, kde popíjeli a zpíjeli se a kam – stejně jako do posvátných stánků – byl ženám přístup zakázán pod trestem smrti. Jako mladík jsem se díky výčepům vyhnul úzkoprsému vlivu žen a pronikl do širého a volného světa chlapů. Všecky cesty vedly do výčepu. Tisíce dobrodružných, romantických cest se sbíhalo ve výčepu, a odtamtud zase vedly zpět do širého světa.

„To hlavní na tom je,“ končil jsem svou řeč, „že snadný přístup k alkoholu vzbudil ve mně i chuť na něj. Nestál jsem o alkohol. Posmíval jsem se mu. A přece jsem teď nakonec sám posedlý pijáckou vášní. Dvacet let bylo zapotřebí, aby se ve mně zahnízdila touha po alkoholu, a deset dalších, aby vzrostla. A výsledek toho, že jsem hověl této touze, je vše jiné, jen ne dobré. Povahou jsem dorosdečný a veselý. A přece, jak se jen dostanu do styku s Démonem alkoholu, hned trpím prokletím intelektuálního pesimismu.

„Ale,“ spěšně jsem dodal – a já vždycky něco úspěšně dodávám – „můj Démon musí dostat, co mu patří. Mluví pravdu. To je na tom to proklaté. Takzvané životní pravdy nejsou pravdivé. Jsou to životní lži, jimiž život žije, a můj Démon je usvědčuje ze lži.“

„Což životu neprospívá,“ poznamenala Charmian.

„Zcela správně,“ odpověděl jsem. „A v tom je právě to nejhorší peklo. Démon alkohol nás vede vstříc smrti. Proto jsem dnes hlasoval pro úpravu zákona. Probíral jsem se svým dosavadním životem a uvědomil si, že právě snadný přístup k alkoholu probudil ve mně i touhu po něm. Rozuměj, v jediném pokolení se narodí poměrně málo alkoholiků. A alkoholikem myslím člověka, který celým svým založením touží po alkoholu a je k němu hnán neodolatelnou mocí. Velká většina návykových pijáků se narodila

nejen bez touhy po alkoholu, nýbrž se skutečným odporem k němu. A ani prvnímu, ani dvacátému, ani stému doušku se nepodařilo probudit v nich zálibu v alkoholu. Prostě se tomu naučili, jako se lidé naučí kouřit, ačkoliv je mnohem lehčí naučit se kouřit než pít. Naučili se pít, že měli snadný přístup k alkoholu. To ženy dobře znají – a doplácují na to. Jak ženy, tak sestry i matky. Když půjdou hlasovat, tak budou hlasovat pro prohibici. A nejlepší na tom bude, že příští pokolení nestihne takové trápení. Nebude mít přístup k alkoholu, nebude tíhnout k alkoholismu, a tak nebude nikdy alkohol postrádat. Bude to znamenat bohatší život v dospělém věku pro chlapce, kteří se narodí a budou zdravě vyrůstat, a také bohatší život pro dívky, které se narodí a budou zdravě vyrůstat a spojí svůj život s životem mladých mužů.

„Proč tohle všechno nenapíšeš pro budoucí muže a ženy?“ zeptala se Charmian. „Proč to nesepíšeš, abys tak poradil ženám, sestrám a matkám, jak mají hlasovat?“

„Paměti alkoholika?“ ušklíbl jsem se, či spíš se ve mně ušklíbl Démon alkohol, protože tu se mnou seděl za stolem, třebaže jsem měl takovou příjemnou, filantropickou náladu – a to už je trik tohoto Démona, že dovede úsměv pozměnit v posměšek, aniž na to hned upozorní.

„Ne,“ řekla Charmian, nevšímajíc si drsnosti Démona, jak už se tomu mnoho žen naučilo. „Tys mi přece dokázal, že nejsi alkoholik, že jsi nepropadl drogám, piješ jen z návyku, jsi člověk, který se s tím Démonem seznámil tak, že se s ním po léta potýkal. Sepiš to a dej tomu název ‚Paměti alkoholika‘.“

2

A než začnu, musím požádat čtenáře, aby mě provázel veškerou sympatií, a protože sympatie není nic jiného než pochopení, ať pochopí již na počátku i mě, i ty, o nichž píšu, a také to, o čem píšu. Předně – jsem jen příležitostný piják. Pro alkohol nejsem tělesně předurčen. Nejsem hlupák. Nejsem zvíře. V pití se vyznám od a až do zet a vždycky jsem pil s rozumem. Nikdy mě nemuseli nosit do postele. A nikdy se také nemotám. Zkrátka: jsem normální, obyčejný člověk a piju tak normálně a obyčejně, jak obyčejně lidé pijí. A v tom je právě to hlavní, co chci říci: píšu o tom, jak působí alkohol na normálního a obyčejného člověka. Nemám ani slůvka, jež bych napsal o mikroskopicky nedůležitém výstředníku, dipsomaniaku, nebo dokonce v jeho prospěch.

Zhruba vzato, jsou dva typy pijáků. Je tu člověk, kterého všichni známe, těžkopádný, bez fantazie, kterému červi opilství užírají mozek tak dlouho, až otupí; takový člověk chodí zpravidla široce rozkročen, má nejistý krok, často spadne i do příkopu, a když jeho extáze dosáhne nejvyššího bodu, pak vídává bílé myšky a růžové slony. Takový člověk je zpravidla předmětem vtipů v humoristických časopisech.

Druhý typ pijáků má fantazii, vidiny. I když je takový piják podroušen, přece si vykračuje zpříma a přirozeně, ani se nepotáčí, ani neupadne, a vždycky dobře ví, kde je i co právě dělá. Není opilý jeho tělo, nýbrž mozek. Srší vtípem a rozplývá se v družnosti. Nebo vídá přízraky a fantomy, kosmické i logické, jež na sebe brávají tvar sylogismů. A když je v tomto stavu, setřásá ze sebe slupky nejzdravějších životních iluzí a těžko snáší železný obojek nutnosti, který svírá hrdlo jeho duše. V takové chvíli nabývá nad ním Démon alkohol největší moci. Pak se člověk snadno svalí do škarpy. Jaká však je to hrozná zkouška, má-li člověk stát zpříma na nohou, nevrávorat a myslet si, že v celém světě je pro něho jediná cesta k svobodě – totiž předvádění smrti. A u takového muže se probouzejí chvíle čiré logiky – o té později něco bližšího –, v nichž si uvědomí, že může poznat toliko neúprosný sled jednotlivých jevů, nikoli jejich smysl. A to je pro takového člověka nebezpečná chvíle. Tu se ocitá na cestě, jež vede dolů do hrobu.

Pak je mu všechno jasné. Všechno to zmatené pachtění po nesmrtelnosti je jen výrazem strachu, jež má jeho duše před smrtí, a je prokleté třikrát prokletým darem představitosti. Není v něm však touhy po smrti – člověk nemá odvahu zemřít, když nastává čas smrti. Takové myšlenky člověku nalhávají, že přelstí smrt, že dosáhne jakéhosi budoucího života, zatímco ostatní tvory tu zanechá temnotám hrobu nebo ničivému žáru krematoria. Avšak on ve chvílce své čiré logiky ví, že takoví lidé se obelhávají a chtějí se přelstít. Toto postihne všechny stejně. Nic nového není pod sluncem, ba ani, ne ta vytoužená hříčka chabých duší – nesmrtelnost. Avšak on to ví, a jen on, když stojí zpříma na nohou a nemotá se. Je složen z masa, vína a jisker, ze slunečního svitu a pozemského prachu, je pouhý křehký stroj, který smí být jistou dobu v chodu, pokud ho ošetřují

doktoři bohosloví a medicíny, aby pak byl nakonec odhozen na smetiště.

Zajisté, toto vše je nemoc duše, nemoc života. Je to cena, kterou musí člověk nadaný představitostí zaplatit Démonu alkoholu. Pokuta, kterou platí hlupák, je nižší a snadněji se zaplatí. Hlupák se zpije do němoty, do bezvědomí. Spí tvrdým spánkem, a zdá-li se mu vůbec něco, pak jsou to jen mlhavé a nevýrazné sny. Avšak na člověka nadaného fantazií sesílá Démon alkohol neúprosné, hrůzné sylogismy čiré logiky. Takový člověk se dívá na život a na všechno v něm otráveným zrakem německého pesimistického filozofa. Prohlédá všechny iluze a přehodnocuje všechny hodnoty. Dobro je zlo, pravda je podvod a život je žert. Z výšin svého tichého šílení hledí s božskou jistotou na celý život jako na zlo. Žena, děti, přátelé – ti všichni se mu v jasném, čirém světle jeho logiky jeví jako šalba a klam. Zkoumá je a vše, co na nich spatřuje, je pouze jejich lakota, jejich chyby, jejich špína, jejich ubohost. Ti ho přece už nijak nemohou ošálit. Jsou to jen ubozí, nepatrní sobci jako všechny jiné bytosti lidské, jež se na chvíli třepetají v jepičí hodině života. Neznají svobodu, jsou hříčkou náhod, nejinak než on sám. Toto vše si uvědomuje. Je tu však jeden rozdíl. On to vše vidí, uvědomuje si to. On ví o své svobodě a je schopen předem vytušit svou smrt. Avšak toto vědomí neprospívá člověku, který je stvořen k tomu, aby žil, miloval a byl milován. A přece sebevražda, ať rychlá, či pozvolná, ať náhlý skon, či postupné vyprchávání života po řadu let, je cena, kterou Démon alkohol vymáhá. A nikdo z jeho přátel se neubrání této spravedlivé splátce, když lhůta vyprší.

3

Bylo mi pět let, když jsem se poprvé opil. Byl tenkrát horký den a tatínek oral na poli. Z domova mě poslali – bylo to asi půl míle cesty –, abych mu donesl džbán piva. „Dej pozor, ať to nevyšploucháš,“ napomenuli mě, když jsem odcházel.

Pokud se pamatuji, byl to pořádný džbán, nahoře hezky široký a bez víčka. Jak jsem se s ním plahočil, pivo mi šplouchalo přes okraj na nohy. A jak jsem se s ním plahočil, uvažoval jsem. Pivo je asi velmi vzácná věc. Když se nad tím člověk zamyslí, musí to být něco báječného a dobrého. Proč by mi ho jinak doma nedovolovali pít? Shledal jsem, že některé jiné věci, které mi dospělí zakazovali, jsou dobré. A tak i tohle musí být něco dobrého. Věřme jen dospělým! Ti už se v tom vyznají. A koneckonců, džbán byl příliš plný. Opíral jsem si ho o stehna a pivo šplíchalo ven na zem. Proč by mělo přicházet nazmar? Nikdo se přece nedoví, zda jsem je vypil nebo rozlil.

Byl jsem tak malý, že když jsem si chtěl trochu přihnout, musel jsem si se džbánem sednout a dát si ho na klín. Nejdřív jsem usrkl trochu pěny. Zklamalo mě to. Neshledal jsem v tom nic vzácného. Ta pravá chuť nespočívala patrně v pění. A kromě toho – vůbec mi to

nechutnalo. Pak jsem si vzpomněl, že dospělí, než se napijí, vždy odfukují pěnu. Ponořil jsem proto tváře do pěny a srkal jsem tekutinu pod ní. Vůbec nebyla dobrá. A přesto jsem pil. Dospělí přece vědí co a jak. Nebylo snadné zjistit, kolik jsem toho vlastně vypil, protože jsem byl malý a džbán v mém klíně velký a protože jsem pil s hlavou až po uši v pění, co mi dech stačil. Polykal jsem to jako medicínu, hltavě a chvatně, jen abych už měl tu celou proceduru za sebou.

Otřásl jsem se, když jsem se zase vydal na cestu, ale pomyslně jsem si, že ta dobrá chuť se snad dostaví až později. Vyzkoušel jsem to ještě několikrát, než jsem ušel tu dlouhou půlku míle. Pak jsem se ale zarazil nad množstvím piva, které v džbánu chybělo, a vzpomněl jsem si, že jsem vídával, jak ustálému pivu přidělávají pěnu, vzal jsem proutek a míchal tím, co ve džbánu zbylo, až se pivo pěnilo zas přes okraj.

A tatínek nic nepoznal. Vyprázdnil džbán; měl notnou žízeň, jakou mívají zpocení oráči. Džbán mi vrátil a dal se znovu do orání. Snažil jsem se jít znovu vedle koní. Vzpomínám si, jak jsem zakopl a spadl právě za jejich podkopy před radlici a jak tatínek strhl tak prudce opratě, že se koně na mě div neposadili. Později mi vyprávěl, že chybělo jen několik palců, a byl bych rozříznut vejpůl. Vzpomínám si také matně, jak mě tatínek odnesl ke stromům na okraji pole, zatímco se celý svět se mnou točil a vířil kolem mne a já pocítoval jen mrtvolnou mdlobu a vědomí hrozného hříchu.

To odpoledne jsem prospal pod stromy, a když mě tatínek pozdě večer probudil, bylo mně, malému chlapci, tak mizerně, že jsem se jen s námahou doklopýtal domů. Byl jsem vyčerpán, nohy mě tížily a táhly k zemi a v žaludku to tak bouřilo, že mi to znělo i v hrdle i mozku. Bylo mi

jako člověku, který se napil jedu. Doopravdy – jako bych se byl otrávil.

V následujících týdnech a měsících jsem se pivu vyhýbal jako sporáku, o který jsem se jednou spálil. Dospělí mají pravdu. Pivo není pro děti. Dospělým nevadí. Ale dospělým také nevadí, když musí užívat pilulky nebo ricínový olej. Pokud jde o mne, mohl jsem se docela dobře obejít bez piva. A mohl jsem se obejít bez piva až do své smrti. Ale okolnosti rozhodly jinak. Kamkoliv jsem se později ve světě vrtl, všude na mně kýval Démon alkohol. Nemohl jsem mu utéci. Všecky cesty vedly k němu. A celých dvacet let jsem s ním musel přicházet do styku, přátelsky se vítat a nechat si to přecházet z jazyka do tváří, abych v sobě k tomuto darebáku vypěstoval oblibu.

4

K mému dalšímu střetnutí s Démonem došlo, když mi bylo sedm let. Tentokrát mě má fantazie oklamala a strach mě donutil, abych se s ním přece utkal. Naše rodina, jež stále ještě sedlačila, se přestěhovala na ranč, na drsné, smutné pobřeží San Mateo, ležící na jih od San Franciska. Tenkrát to byl ještě pustý a zaostalý kraj. Slýchal jsem často, jak se matka chlubívala, že jsme starousedlá americká rodina, a ne nějakí přistěhovalí Italové nebo Irové, jako byli naši sousedé. V celém okolí byla kromě nás jen jedna jediná stará americká rodina.

Jednou v neděli ráno – jak a proč si už ani nevzpomínám – jsem se ocitl na ranči u Morriseyů. Shromáždila se tam kupa mladých lidí z rančů v sousedství. Kromě mladých tam byli i starší; popíjeli už od rána a někteří z nich už od večera. Morriseyovi byli velmi početná rodina a bylo tam i mnoho statných výrostků i strýců v těžkých botách, měli notné pěsti a hrubé hlasy.

Pojednou začala děvčata křičet a ječet: „Perou se!“

Nastal zmatek. Muži se vyřítili z kuchyně. Dva šedovlasí obři, zarudlí v tváři, se drželi v křížku. Jeden z nich byl Černý Matt, který, jak všichni říkali, zabil za svého života dva lidi. Ženy křičely už méně, křížovaly se nebo se chví-

lemi trhaně modlily, zakrývaly si oči a pokukovaly mezi prsty. Ale já ne! Lze říci, že jsem byl nejpozornějším divákem. Snad jsem si tenkrát přál vidět tu podivuhodnou věc, jak bude člověk zabit. Najisto jsem však chtěl vidět, jak se chlapi perou. Velmi mě to zklamalo. Černý Matt a Tom Morrisey se jen k sobě tiskli a zdvihali nohy obuté do neformálních holínek, takže to vypadalo jako nějaký groteskní tanec. Byli na zápas příliš opilí. Pak se jich chopili ti, kdo je chtěli usmířit, a odvedli je do kuchyně, aby tam dotvrdili obnovené přátelství.

Brzy mluvili jeden přes druhého, hřmotili a rámusili, jak to dovedou jen chlapi širokých plecí, větrem ošlehaní, když whisky zažene jejich zamlklost. Já, sedmiletý klučina, jsem měl srdce až v hrdle, tělo se mi chvělo napětím jako prchajícímu srnci a nakukoval jsem jen zvědavě do otevřených dveří, abych se dověděl ještě něco víc o nepochopitelném počínání mužů. A obdivoval jsem Černého Matta i Toma Morriseye, jak se sklánějí nad stolem, objímají se kolem krku a pláčou přátelským dojetím.

Pitka v kuchyni pokračovala a děvčata venku začínala mít strach. Znala už, jak to při pitkách chodí, a věděla, že se stane cosi strašného. Prohlašovala, že při tom nechtějí být, až k tomu dojde, a někdo navrhl, aby šly na veliký italský ranč čtyři míle odtud, kde si budou moci zatančit. Hned se utvořily párky, vždy hoch a děvče, a šlo se písčitou cestou. Každý hoch si vedl svou milou – a věřte, že i sedmileté dítě dovede pozorně naslouchat a vyzná se v milostných pletkách svého okolí. Věřte, že i já šel už jako chlapec se svým děvčetem. Dali mě do páru s malým irským děvčátkem, stejně starým jako já. Byli jsme tu jedinými dětmi, ale to nikomu nevadilo. Nejstaršímu párku mohlo být asi dvacet let. Byla tam děvčata sotva odrostlá, kolem čtrnácti až šestnácti let, a ta šla se svými chlapci.

My jsme byli zvlášť nezkušení, to malé děvčátko a já. Vedli jsme se za ruce a sem tam po příkladu starších jsem jí také ovinul ruku kolem pasu. Jenže se mi to nezdálo pohodlné. Ale byl jsem za tohoto jasného nedělního dopoledne na to velmi pyšný, jak jsem si vykračoval dolů po té dlouhé únavné cestě mezi písčnými přesypy. I já jsem měl přece své děvče a byl jsem tedy celým mužem.

Italský ranč vedli samí neženáči. Přivítali nás radostně. Nalili nám do sklenic červené víno a vyklidili část dlouhé jídelny, abychom si mohli zatančit. A mladíci popíjeli a tančili s děvčaty za zvuků harmoniky. Mně ta hudba zněla božsky. Nikdy jsem neslyšel nic tak báječného. Mladý Ital, který tu hudbu vyluzoval, se dal nakonec také do tance, ruce měl kolem pasu své dívky a za zády jí hrál na harmoniku. Mně se to vše ohromně líbilo; netančil jsem, jen jsem seděl za stolem a vykulenýma očima jsem zíral na ten obdivuhodný rej. Byl jsem tehdy ještě jen malý chlapec a v životě toho bylo tolik, čemu jsem se ještě musel učit. Jak čas běžel, irští mládenci si začali nahýbat vína a zavládlo veselí i povznesená nálada. Povšiml jsem si, že někteří z nich při tanci klopýtají, ba i padají, a že si jeden z nich dokonce odešel schrupnout do kouta. A všiml jsem si také, že se některá děvčata zlobila a chtěla odejít a že jiná se zase chichotala a byla svolná ke všemu, co se bude dít.

Když mě naši italští hostitelé chtěli počastovat vínem, jak to u nich bývá zvykem, odmítl jsem. Dřívější zkušenost s pivem mi stačila a nechtěl jsem tu břečku pít, ani něco podobného. Naneštěstí jeden mladý Ital, Petr, šibalská duše, si mě všiml, jak tu sedím sám, a dostal nápad: naplnil do půlky pohár a přistrčil mi ho. Seděl za stolem proti mně. Odmítl jsem. Tvář mu zpřísněla a nabízel mi víno důrazněji. Tu mě pojal strach – strach, o kterém musím říci něco bližšího.

Moje matka mívala své teorie. Předně houževnatě tvrdívala, že brunetky a všichni černoocí lidé jsou zrádní. Nemusím snad ani podotýkat, že moje matka byla blondýna. A pak byla přesvědčena, že příslušníci černoocí románské rasy jsou lidé nesmírně popudliví, že se lehce rozpálí a pak vraždí. Vpíjel jsem do sebe z jejích rtů výklady o podivnostech a hrůzách světa a stále znova jsem ji slýchal tvrdit, že ten, kdo urazí Itala, byť i jen zlehka a bez zlého úmyslu, může si být jist, že se mu pomstí a oplátí mu ranou dýkou do zad. To byla přesně její slova – „rána dýkou do zad“.

Ale přestože jsem si toho dopoledne přál vidět, jak Černý Matt zabije Toma Morriseye, nestál jsem o to, abych poskytl tanečnickům podívanou, jak nůž uvázne v mých zádech. Nenaučil jsem se tehdy ještě rozeznávat fakta od teorií. Věřil jsem matčiným výkladům o italské povaze. Kromě toho jsem měl jakous takous mlhavou představu o posvátnosti pohostinství. – A teď tu byl zákeřný, vzrušený a po vraždě toužící Ital, nabízející mi pohostinství. Poučil mě, a já tomu věřil, že mě bodne, když ho urazím, právě tak jako kuň kopne vždy toho, kdo ho dráždí, a dostane se přitom příliš blízko k jeho kopytům. A co víc, tenhle Ital Petr měl právě tak hrozné černé oči, o jakých mi matka vždy vyprávěla. Ty oči se lišily od všech očí, jaké jsem až dosud poznal, od šedých, modrých a světle hnědých očí příslušníků naší rodiny i od bledých, pomněnkově modrých očí Irů. Možná také, že se Petr už trochu víc napil. Jeho oči prostě černě svítily a jiskřily čertovinou. Vypadaly záhadně, cize, a jak jsem mohl já, sedmiletý chlapec, prohlédnout jejich rozpustilost? Spatřoval jsem v nich náhlou smrt, a rozpačitě jsem víno odmítl. Tu se výraz jeho očí změnil. Zpřísněly a přímo poroučely, když mi přistrkoval sklenici s vínem.

Co jsem měl dělat? Od té doby jsem už častěji stál tváří v tvář smrti, ale nikdy jsem nepoznal před ní takovou hrůzu jako tenkrát. Přitiskl jsem sklenici ke rtům a Petrův pohled zvládněl. Viděl jsem, že mě nezabije, aspoň ne hned. Ulevilo se mi. S vínem však bylo jinak. Bylo to laciné mladé víno, natrpklé a nakyslé, ze zbytků a odpadků vinic a beček a chutnalo mnohem hůř než pivo. Odporný lék je možno užít jen jedním způsobem – polknout jej. A tak jsem to tedy také udělal s tím vínem. Zvrátil jsem hlavu nazad a polkl. Musel jsem polykat a hltat ten jed – pro mou dětskou sliznici i dětské útroby to byl totiž doopravdy jed.

Když si teď na to vzpomínám, uvědomuji si, jak Petr tenkrát užasl. Naplnil zpola druhou sklenici a přistrčil mi ji přes stůl. Strnulý strachem a zoufalý nad osudem, který mě potkal, obrátil jsem ji do sebe jako tu první. To už bylo i na Petra trochu mnoho. Musel se pochlubit tím zázračným chlapcem, kterého objevil. Přivolal Dominika, mladého Itala s knírkem, aby se šel také podívat. A tentokrát mi již podal plnou sklenici. Člověk udělá vše, jen aby přežil. Vzchopil jsem se, přemohl strach, který mi stoupl až do hrdla, a spolkl jsem tu břečku.

Dominik dosud nikdy neviděl dítě tak hrdinské ražby. Ještě dvakrát naplnil sklenici vždy až po okraj a přihlížel, jak mi víno mizí v hrdle. A tu už mé výkony začaly budit pozornost. Obklopili mě italští dělníci středních let i staří sedláci, kteří neuměli anglicky a nemohli tančit s irskými děvčaty. Byli osmahlí a vypadali divoce, měli opasky a červené košile, a já věděl, že mívají při sobě nože; ti mě obklopili jako sbor pirátů. A Petr i Dominik mě jim ukazovali jako na divadle.

Kdybych nebyl měl tolik fantazie, kdybych byl hloupý a kdybych šel tvrdohlavě svou cestou jako mula, nikdy

bych se byl nedostal do takové bryndy. A chlapani i děvčata tancovali, a tak nebyl nikdo, kdo by mě byl zachránil před mým osudem. Kolik jsem toho vypil, nevím. Vzpomínám si jen, že jsem prožil celé věky strachu uprostřed té vražedné tlupy a že ke mně po holých prknech vínem nasáklého stolu putoval nekonečný počet sklenic rudého vína, které procházely mým pálicím hrdlem. Ať bylo víno sebešpatnější, nuž v zádech by byl horší, a já chtěl zůstat naživu za každou cenu.

Když si na to vše teď vzpomínám jako zkušený piják, vím, proč jsem se tenkrát nezhroutil v otupělosti na stůl. Jak jsem řekl, strach mě zcela zmrazil a ochromil. Jediný můj pohyb byl ten, kterým jsem udržoval v chodu nekonečné procesí sklenic, jež putovaly k mým rtům. Byl jsem přiotráven a stal jsem se nehybnou jímkou toho množství vína. Leželo nečinně v mém žaludku a strach ho zbavil činnosti. Byl jsem příliš přestrašěn i na to, abych zvracel. A tak se ten celý zástup Italů na mne díval a podívoval se zázračnému dítěti, jak chladnokrevně polyká víno jako nějaký automat. Nevychloubám se, když si dovolím tvrdit, že nikdy neviděli nic podobného.

Nastal čas odchodu. Opilé kousky mladíků přiměly většinu střízlivějších dívek, aby naléhaly na odchod. Ocitl jsem se u dveří se svou dívenkou. Nezažila to co já, a byla proto střízlivá. Líbil se jí potácivý krok mladíků, kteří se snažili jít po boku dívek, a začala je napodobovat. To se mi zdálo velmi zábavné a začal jsem se také opile motat. Jenže ona v sobě neměla víno, které by ji povzbuzovalo, kdežto mé pohyby mi hned vháněly páru do hlavy. Už na počátku jsem opilé hochy napodobil přirozeněji než ona. Po několika minutách jsem žasl sám nad sebou. Viděl jsem mladíka, jak se několik kroků potácel, pak se zastavil u okraje cesty, utkvěle se zahleděl do příkopu a těžce,

patrně po nějaké hluboké úvaze, tam spadl. To mi přišlo strašně k smíchu. Doklopýtal jsem se až k příkopu a chtěl jsem mermomocí zůstat stát na jeho okraji. Vzpamatoval jsem se až na jeho dně, když se mě několik polekaných děvčat snažilo vytáhnout ven.

Od té chvíle jsem si už nechtěl hrát na opilého. Už mě to nebavilo. Slzy mi zaplavily oči a široce rozevřenými ústy jsem lapal po vzduchu. Z každé strany mě vedlo jedno děvče za ruku, ale nohy jsem měl jako z olova. Alkohol, který jsem vypil, bušil mi v mozku i v srdci jako palice. Kdybych byl nějaké nedochůdce, jsem si jist, že by mě to bylo zabilo. Teď vím, že jsem tenkrát byl blíže smrti, než si ustrašená děvčata dovedla pomyslit. Slyšel jsem, jak se mezi sebou hádají o to, kdo to zavínil; některá plakala nad sebou, nade mnou i nad tím, jak se hoši ostudně zachovali. Mě to ale nezajímalo. Dusil jsem se, lapal jsem po vzduchu. Chůze mě hrozně namáhala. A tím víc, že jsem při ní musel dýchat. Avšak dívky mě nutily do chůze a domů byly ještě čtyři míle. Čtyři míle! Vzpomínám si, jak jsem zamlženými očima spatřil před sebou v nesmírné dálce můstek přes cestu. Ve skutečnosti nebyl dál než sto stop. Když jsem k němu došel, klesl jsem, zůstal ležet na zádech a těžce oddychoval. Děvčata mě chtěla zdvihnout, ale já se nemohl ani pohnout a jen jsem funěl. Jejich ustrašené výkřiky přivolaly Larryho, opilého sedmnáctiletého mladíka, a ten se mě pokusil přivést k vědomí tím, že mi skočil na prsa. Jen matně si vzpomínám, jak se děvčata do něho pustila a jak ho ode mne odtáhla. A pak jsem už nevnímal nic; teprve později jsem se dozvěděl, že Larry se skutálel pod most a tam přenocoval.

Když jsem přišel k sobě, byla už tma. Nesli mě v bezvědomí čtyři míle a pak mě uložili do postele. Byl jsem nemocné dítě, a přestože mé srdce i mozková tkáň byly

vyčerpány, stále jsem upadal do deliria blízkého šílenství. Všechny hrůzy a všechno běsnění se rozpoutalo v mém dětském mozku. Nejhrůznější vidění jsem pokládal za skutečnost. Viděl jsem vraždy a vrahové mě pronásledovali. Naříkal jsem, zuřil a pral jsem se. Moje utrpení bylo nesmírné. Kdykoli jsem se probral z deliria, slyšel jsem matčin hlas: „Ale ten dětský mozek! Vždyť ten chlapec přijde o rozum!“ A když jsem zase upadl do deliria, pronásledovala mě ta myšlenka dál: viděl jsem, jak mě zavřeli do blázince, jak mě ošetřovatelé bijí a jak okolo mne třetí šílenci.

Kdysi se mi do mladé duše hluboko vrylo vyprávění dospělých o doupatech neřesti v čínské čtvrti San Franciska. Ve svém deliriu jsem proputoval tisícem takových doupat, hluboko pod zemí jsem byl zavřen za železnými dveřmi a zmíral tisícovou smrtí. Kdykoliv jsem se setkal s otcem, který sedel v těchto podzemních kobkách a hazardně hrál s Číňany o velké sumy zlata, tu vždy, co jsem říkal v hněvu, vyústilo v nejpustší kletby. Chtěl jsem se v posteli pozdvihnout, zápasil jsem s rukama, jež mi v tom bránily, a proklínal jsem otce, až se stěny trásly. Ústa mi přetékala všemi kletbami, jaké jen dítě může pochytit od dospělých na venkově, a ačkoliv jsem se nikdy předtím neodvážil takto nadávat, nyní se kletby ze mne přímo řinuly, když jsem proklínal otce, že tu tak sedí v podzemí a karbaní s Číňany, kteří mají dlouhé vlasy a dlouhé nehty.

Je div, že mi za této noci neprasklo srdce nebo mozek. Tepny a nervová centra sedmiletého chlapce jsou stěží schopny vydržet tak hrozné křeče, jaké mnou zmítaly. Na farmě, která měla tenké stěny, nespal tu noc, když si Démon alkohol se mnou dělal, co chtěl, nikdo. Ale Larry pod mostem – ten neměl žádné delirium jako já. Jsem si jist, že spal těžkým, bezesným spánkem, a když se příštího dne

probudil, byl jistě jen tupý a omrzelý, a jestliže ještě žije, už si jistě na tuto noc ani nevzpomene, tak všední příhoda to pro něj byla. Avšak má mysl byla tou zkušeností navždy poznamenána. Když o tom píšu teď po třiceti letech, je každá vidina tak jasná a má tak ostré rysy a každá bolest je tak živá a tak hrozná, jako byla oné noci.

Ještě mnoho dní potom mi nebylo dobře a matka mě nemusela ani napomínat, abych si v budoucnu nezádal s alkoholem. Matku to velmi polekalo. Tvrdila, že jsem se dopustil něčeho zlého, velmi zlého a že jsem udělal pravý opak toho, k čemu mě vždy vedla. A jak jsem já, který si nikdy nedovolil odmlouvat, který ve svém slovníku ani neměl dost vhodných slov, aby vyjádřil svůj duševní stav – jak jsem mohl matce říci, že právě její poučování zavinilo, že jsem se tak opil. Nebýt jejích teorií o černých očích a italské povaze, nikdy bych nebyl smočil rty v tom nakyslém, trpkém víně. Teprve když jsem odrostl, řekl jsem jí, co vlastně způsobilo tuto ošklivou příhodu.

Během nemoci mi některé věci připadaly zmatené, jiné opět velmi jasné. Cítil jsem sice svou vinu, avšak měl jsem pocit nespravedlnosti. Nebyla to má chyba – a přece jsem se choval špatně. Docela jasně jsem se však rozhodl, že se už nikdy netknu alkoholu. Vztekly pes se nikdy tak nebál vody jako já tenkrát pítí.

A přece musím přiznat, že zkušenost, jakkoliv byla hrozná, mě přece koneckonců nezastrašila natolik, abych se znova nebratříčkoval se svým Démonem. Všechno kolem mne už mě tenkrát k němu vábilo. Především se mi zdálo, že všichni dospělí, kromě mé matky, která ve svých názorech vždy zacházela ráda do extrémů, se na tu celou věc dívají shovívavě. Co se stalo, byl prostě žert, něco veselého. Nikdo mi to neměl proto za zlé. I hoši a dívky se smáli a pochechtávali nad tím, že při tom také byli, a chutě

vyprávěli, jak mi Larry skákal po hrudi a vyspal se pak pod mostem a jak zase ten nebo onen prospal noc na hromadě písku a co se přihodilo tomu, co spadl do příkopu. Jak říkám, pokud jsem mohl pozorovat, nikde nebylo hany. Byla to jakási lechtivá věc, po čertech zábavná – skvělá a nádherná příhoda v jednotvárném životě při práci na tom nevlídném, mlhami zahaleném pobřeží.

Irští obyvatelé ranče dobromyslně pochvalovali můj výkon, poplácávali mě po zádech, až jsem nabyl přesvědčení, že jsem vykonal opravdu něco hrdinského. Petr a Dominik a jiní Italové byli hrdi na mou pijáckou zdatnost. Pítí morálce nijak nevadilo. Ostatně – každý z nich pil. V celé obci nebyl ani jediný abstinent. Ba i učitel naší malé venkovské školy, prošedivělý padesátník, nám vždycky dával volno, kdykoliv se pustil do křížku se svým Démonem a ten ho položil na lopatky. A tak tu tedy nebyla žádná duševní zábrana. K alkoholu jsem pociťoval jen fyzický odpor. Ta prokletá břecha se mi prostě hnusila.

5

Tohoto fyzického odporu k alkoholu jsem se nikdy nezabavil. Avšak přemáhal jsem ho. Až podnes ho přemáhám, kdykoliv začnu pít. Tu se mi patro nepřestává vzpírat, a patru lze věřit – to ví, co je pro tělo dobré. Avšak lidé nepijí proto, že alkohol působí na tělo. Pijí proto, aby jim zapůsobil na mozek, a musí-li při tom alkohol projít tělem, tím hůře pro tělo.

Ale i přes tento fyzický odpor k alkoholu byly nejskvělejšími místy mého dětství výčepy. Když jsem sedával na těžkých vozech naložených brambory, zahalen mlhou, když mi nohy brněly nečinností a když se koně vlekli po hluboké cestě mezi písečnými přesypy, jediná jasná vidina mi krátila cestu. Tou jasnou vidinou byla hospoda v Colmě, kde můj otec, nebo ten, kdo právě řídil vůz, se vždycky zastavil na nějaký doušek. Tu jsem si zašel k velkému krbu, abych se ohřál a dostal vodový suchar. Jen vodový suchar – ale jaká to byla báječná pochoutka. Výčepy byly tedy přece jen k něčemu dobré. Když jsem pak zase seděl za pachtícími se koňmi, trvalo to celou hodinu, než jsem ten suchar spořádal. Po kousíčkách jsem ho okusoval, nikdy jsem neztratil ani drobeček a přežvykoval jsem ho, až se proměnil v nejchutnější těstíčko.

Nikdy jsem tuto lahůdku sám od sebe nespokl. Jen jsem ji ochutnával a vychutnával, převaloval ji po jazyku a přitiskoval v ústech hned k jedné, hned zas k druhé tváři, až se konečně rozplynula do jemných kousíčků a drobečků, jež jsem polykal a spouštěl volně dolů do hrdla. Kdykoliv jsem se dal do vodových sucharů, Horace Fletcher pro mne nic neznamenal.

Ty výčepy jsem měl rád. Zvláště výčepy v San Francisku. Byly tam k dostání nejdělicatnější lahůdky – podivné chlebičky a suchary, sýry, klobásy, sardinky –, báječná jídla, jaká jsem nikdy nevidal na našem chudém stole doma. A jednou, jak si vzpomínám, výčepní mi namíchal sladký, lahodný nápoj ze sirupu a sodovky. Tátinek ho neplatil. Výčepní mě pohostil, a tak se mi stal ten laskavý pán ideálem všeho dobrého. Léta se mi ještě o něm zdávalo i za dne. Ačkoliv mi bylo tenkrát teprve sedm, vidím ho jako dnes v nehasnoucím jasu, i když jsem ho spatřil jen jedenkrát. Výčep byl na jih od Tržní ulice v San Francisku. Stál na západní straně ulice. Když jste tam vstoupili, byl pult vlevo a po pravé straně zdí stál volně přístupný stůl se zákusky. Byla to dlouhá, úzká místnost a vzadu, u výčepních sudů, stály malé kulaté stolky a židle. Výčepní měl modré oči a krásné, jakoby hedvábné vlasy, které mu vykukovaly zpod černé, hedvábné čepičky. Vzpomínám si, že měl hnědou vlněnou kazajku, a ještě dnes vím přesně, kde bylo místo uprostřed řady lahví, odkud vzal láhev načervenalého sirupu. Dlouho mluvil s otcem a já jsem srkal sladký nápoj a zbožňoval jsem ho. A ještě po letech jsem toho muže ve vzpomínkách zbožňoval.

Navzdory neblahým zkušenostem z dřívějška, byl tu však zase můj Démon. Vládl zde, pro každého byl lehce dosažitelný, číhal tu a sváděl mě. Všechna tato seznámení s vý-

čepy se totiž hluboce vrývala do mé dětské duše. A dítě, které si teprve vytvářelo své první poznatky o světě, shledávalo, že výčep je místo rozkošné a žádoucí. Ani obchody, ani veřejné budovy, ani příbytky lidí mi neotvíraly dveře, nedopřávaly mi, abych se ohřál u krbu, ani mi nepopřály, abych si pochutnal na božských lahůdkách z úzkých polic kolem stěn. Jejich dveře byly pro mne vždy zavřeny, dveře výčepů však vždy otevřeny. A já jsem později vždy a všude nacházel výčepy, na hlavních třídách i v postranních uličkách, v úzkých ulicích i na rušných bulvárech, výčepy jasně osvětlené a radostné, v zimě teplé, v létě tmavé a chladné. Ano, výčep byl nesmírně krásným místem a byl ještě něčím víc.

Když mi bylo deset let, naše rodina se rozloučila s rančem a přestěhovala se do města. Tady, v desíti letech, jsem začal prodávat po ulicích noviny. Jednak proto, že jsme potřebovali peníze, a jednak jsem potřeboval trochu pohybu. Našel jsem si cestičku do veřejné knihovny a čítával jsem tam až do úmoru. Na chudobných rančích, kde jsem dosud žil, nebyly knihy. Byl to pro mne opravdu zázrak, když jsem si mohl vypůjčit hned čtyři podivuhodné knihy, a hned jsem je také hltal. Jedna z nich byl životopis Garfielda, druhá byly cesty po Africe od Paula du Chaillu, třetí jakýsi román od Ouidy, v němž chybělo posledních čtyřicet stran, a čtvrtá byla Irvingova Alhambra. Tu mi půjčila moje učitelka. Nebyl jsem smělý a na rozdíl od Olivera Twista jsem se neodvážil požádat o další knihy. Když jsem učitelce vrátil Alhambru, doufal jsem, že mi půjčí ještě další knihu. A když mi ji nepůjčila – patrně si myslila, že po ní příliš netoužím –, plakal jsem celou dlouhou cestu ze školy domů na ranč. Čekal jsem a doufal, že mi ještě nějakou půjčí. Mnohokrát jsem si dodával odvahy, že ji o ni užij požádám, ale nikdy jsem nenabyl dost smělosti.

Ale pak přišlo město Oakland a tam v přihrádkách veřejné půjčovny knih jsem odkrýval velký svět za svým duševním obzorem. Tady bylo na tisíce knih a právě tak hezkých jako ty mé první čtyři, a některé z nich dokonce hezčí. Knihovny tenkrát ještě nevěnovaly příliš pozornosti dětem, a tak jsem tu prožíval podivuhodná dobrodružství. Vzpomínám si, jak mě v seznamu knih upoutal název Dobrodružství Peregrina Pickla. Vyplnil jsem žádanku a knihovník mi podal sebrané a vůbec necenzurované vydání spisů Smolettových v jediném obrovském svazku. Čítal jsem tenkrát všechno, hlavně však knihy dějepisné, dále dobrodružné příběhy i všelijaké staré cestopisy. Čítal jsem dopoledne, odpoledne i večer. Četl jsem v posteli, četl jsem při jídle, po cestě do školy i ze školy, a čítal jsem i o přestávkách, když si ostatní hoši hráli. Začali si mě dobírat. Já jsem však každému z nich říkal: „Nech toho, nebo uvidíš!“

A tak, když mi bylo deset, dostal jsem se do ulic jako kamelot. Na čtení jsem již neměl čas. Měl jsem co dělat, abych nabyl cvik a dovedl se seprat s jinými kluky, abych je předstihl, zastrašil a držel si je hezky od těla. Byl jsem nadán fantazií a chtěl jsem vědět o všem, co mě zajímalo. Nejvíce jsem byl zvědav na výčepy. Prošel jsem jich mnoho. Vzpomínám si, že tehdy jich byla mezi Šestou a Sedmou třídou ve východní části Broadwaye hezká řádka, jeden vedle druhého.

V těch výčepech byl jinačí život. Muži tam hlučně hovořili, hlučně se smáli, bylo to velkolepé prostředí. To bylo něco jiného než všední život, kdy se nikdy nic zvláštního nedělo. Tady byl život stále plný ruchu a někdy i drsný, když začaly lítat rány a tekla krev a když dovnitř vtrhli ramenatí strážníci. To byly pro mne, jenž jsem měl hlavu plnou divokých a skvělých bojů i nádherných dobrodružství

na moři a na zemi, velké chvíle. Takové velké chvíle jsem nemíval, když jsem se ploužil ulicemi a zasunoval noviny pod prahy domů. Zato však ve výčepech i opilci, otupení a rozvalení po stolech nebo i v prachu pod nimi, byli zjevy tajemnými a podivuhodnými.

A co víc – s výčepy přece bylo všechno v pořádku. Páni radní je uznávali a povolovali. Výčepy nebyly tím hrozným místem, jež odsuzovali chlapci, kteří neměli příležitost je tak poznat jako já. Snad to byla místa příšerná, ale tehdy pro nás byla hrozně vábná a právě všechno hrozně vábné touží chlapec poznat. Vždyť právě tak hrozní byli i piráti, tak hrozné byly i bitvy a ztroskotání lodí, a který čilý chlapec by nedal za to nevím co, aby se k tomu namanul.

Kromě toho jsem ve výčepech vídával reportéry, redaktory, právníky i soudce, jež jsem znal podle jmen i podle tváří. Ti propůjčovali výčepům pečeť vyšší společenské úrovně. Ti jen dotvrzovali oprávněnost mého nadšení pro výčepy. Ti tam přece také nacházeli něco zvláštního, něco, co se lišilo od všedního života, co i já jsem vycítil a po čem jsem toužil. Nevěděl jsem, co to vlastně je, ale muselo za tím něco vězet, když se tam všichni slézali jako bzučící mouchy nad hrncem medu. Nepoznal jsem tenkrát ještě smutek, svět byl pro mne samý jas, a tak jsem nedovedl pochopit, že tito lidé tu hledají zapomnění na otupující práci a životní smutky.

Ne že bych byl už tenkrát pil. Od svého desátého až do patnáctého roku jsem jen zřídka ochutnal alkohol, ale byl jsem přece jen v důvěrném styku s pijáky i s místnostmi, kde se popíjelo. Nepil jsem tenkrát jedině proto, že mi ty břečky nechutnaly. A jak čas plynul, pomáhal jsem rozvážet led, stavěl jsem kuželky v zahradní hospodě a zametal hostince, kde v neděli pořádali tancovačky.

Statná a žoviální Jesie Harperová měla zájezdní hostinec na rohu Telegrafní třídy a Třicáté deváté ulice. Tam jsem donášel po celý rok večerník, než mi přikázali jinou čtvrt na nábřeží v Oaklandu. První měsíc, když jsem vybíral předplatné, nalila mi Jesie Harperová sklenici vína. Styděl jsem se odmítnout, a tak jsem ji vypil. Pak jsem si ale již vždy vyčíhl okamžik, kdy tam Jesie nebyla, a vybíral jsem předplatné od hostinského.

Prvého dne, když jsem stavěl kuželky, hostinský, jak to bylo zvykem, svolal nás chlapce, abychom se také napili, když už prý stavíme po několik hodin. Hoši si řekli o opravdové pivo, ale já chtěl jen zázvorové. Chlapci se smáli a zpozoroval jsem, jak si mě hostinský podivně a pátravě prohlíží. Přesto však načal láhev zázvorového. Potom o přestávkách mezi jednotlivými hody mi chlapci v kuželníku celou věc vysvětlili. Prý se hostinský na mne zlobí. Láhev zázvorového piva prý stojí hostinského dvakrát tolik co láhev obyčejného, a nechci-li tedy přijít o výdělek, musím pít obyčejné. Krom toho, pivo je prý výživné; mohu při něm lépe pracovat, kdežto zázvorové pivo nedodává síly. A tak, poněvadž jsem se tomu nemohl vyhnout, pil jsem opravdové pivo a divil jsem se, co na tom ti lidé vlastně mají. Mně se aspoň pořád zdálo, že mi něco uniká.

Tenkrát jsem měl totiž velmi rád cukroví. Za pět centů jsem si mohl koupit pět dělových kulí – velikých hrud, které znamenitě chutnaly a dlouho vydržely. Žvýkal jsem je a s každou si vyhrál hodinu. Jeden Mexičan prodával velké tyče hnědé žvýkačky po pěti centech. Když jsem chtěl jen jednu z nich spořádat, trvalo to čtvrt dne. Často mi vystačila jedna z těch tyčí na celý oběd. A opravdu, v tom byla síla – a ne v pivu.

6

Ale kvapem se už blížil čas, kdy jsem se měl střetnout se svým Démonem v dalších kolech. Když mi bylo čtrnáct, plavil jsem se v malém člunu v zálivu San Franciska kolem oaklandského pobřeží a měl jsem hlavu plnou vyprávění starých cestovatelů, vídával jsem v duchu tropické ostrovy i vzdálená mořská pobřeží. Chtěl jsem na moře. Chtěl jsem se zbavit všeho, co se mi zdálo monotónní a všední. Byl jsem v květu mladých let, naplněn touhou po romantickém dobrodružství, a snil jsem o divokém životě divokých světoběžníků. Tenkrát jsem si skoro nedovedl představit, jak je tento ryk a shon světa mužů prosáknut alkoholem.

Tak jsem se jednoho dne, když jsem vztyčoval plachtu na člunu, seznámil se Scottym. Byl to drsný sedmnáctiletý plavčík, který zběhl, jak mi vyprávěl, z anglické lodi v Austrálii. Právě si odpracoval cestu na jiné lodi, jedoucí do San Franciska, a teď se prý chce poohlédnout někde po místě na velrybářské lodi. Na druhé straně zálivu, poblíž místa, kde kotvily velrybářské lodi, kotvila také jachta *Lenoch*. Jejím správcem byl harpunář, který se chystal na příští cestu na velrybářské lodi *Bonanza*. A jestli bych prý nechtěl Scottyho zavést na své loďce k tomu harpunáři?

Já, a nechtít! Cožpak jsem neslyšel, co se všechno vyprávělo o *Lenochu*, o té velké lodi, která se právě vrátila ze Sandwichských ostrovů z pašerácké výpravy za opiem? A harpunář ji teď má na starosti! Jak často jsem mu záviděl jeho volnost. Nikdy se nemusel loučit s mořem. Spával noc co noc na *Lenochu*, zatímco já jsem musel chodit přespávat domů. Harpunáři bylo teprve devatenáct – nikdo mi to nikdy nepotvrdil, že je harpunářem –, ale v mých očích byl tak skvělou a slavnou osobou, že jsem se ho ani neodvážil oslovit, když jsem schválně vesloval v blízkosti jeho jachty. Jestli bych tedy chtěl Scottyho, zběhlého námořníka, vzít na návštěvu k harpunáři na podlounickou loď s opiem, na *Lenocha*? Jak bych byl nechtěl!

Když harpunář uslyšel naše volání, vyšel na palubu a pozval nás nahoru. Zahrál jsem si na námořníka a chlapa, který dovede s lodkou přistát tak, aby nepoškodil bílý nátěr jachty, přivázal jsem loďku k dlouhému lanu na zádi a ledabyle jsem ji upevnil dvěma smyčkami. Pak jsme sešli do podpalubí. Tehdy jsem poprvé uviděl vnitřek lodi. Šaty na stěnách páchly ztuchlinou. Ale co na tom? Vždyť to přece byla námořnická výstroj – kožené kazajky podšité bavlnou, modré kabáty ze silného sukna, námořnické širáky, rybářské boty a navoskované pláště. Všude bylo vidět, jak hospodaří s místem – úzké pryčny, skládací stolky a prapodivné skřínky. Byl tam také orientační kompas, námořnické lampy v závěsech, modře podlepené mapy, ledabyle svinuté a jen tak pohozené, signalizační praporky v abecedním pořádku a námořnické kružidlo zabodnuté do stěny tak, aby na něm mohl viset kalendář. Konečně jsem žil! Seděl jsem tu, poprvé v podpalubí lodi, a to lodi podlounické, a harpunář a zběhlý anglický námořník, který říkal, že se jmenuje Scotty, mě přijali za kamaráda.

První, čím mě chtěl devatenáctiletý harpunář a s ním i sedmnáctiletý námořník přesvědčit, že jsme již muži, bylo, že se začali chovat jako muži. Harpunář navrhl, že takovou schůzku je třeba řádně zapít, a Scotty hned začal po kapsách shledávat nikláky a měďáky. Pak harpunář odešel s růžovou lahví, aby ji dal v podloudnické krčmě naplnit, poněvadž v blízkosti nebyla žádná krčma, která měla povolení čepovat lihoviny. Pak jsme pili z žejdlíků nějakou lacinou břechku. Copak jsem snad byl méně silný a méně vycvičený než harpunář a námořník? To přece byli chlapi! Dokazovali to tím, jak dovedou pít. Pití bylo znakem mužnosti. Pil jsem s nimi doušek za douškem, rovnou a směle, ačkoliv ta prokletá břechka se ani nedala porovnat s tyčkou žvýkáci gumy nebo s lahodnými dělovými koulemi. Při každém doušku, který mi sklouzl hrdlem, jsem se otřásl, ale chlapsky jsem takové příznaky skrýval.

Během odpoledne jsme tu flašku dali naplnit ještě několikrát. Měl jsem sice v kapse jenom dvacet centů, ale dal jsem je k lepšímu jako chlap, i když jsem tajně litoval toho obrovského množství cukroví, které jsem si za ně mohl koupit. Alkohol nám stoupal do hlavy a hovor Scottyho a harpunáře se točil okolo výprav na Dálný východ, bouří u mysu Hornova, okolo divokých préríjních vichřic na La Platě, vánků nadouvajících horní plachtu, jižních větérků a vichřic v Severním moři i okolo velrybářských lodí, které ztroskotaly v arktickém ledu.

„V takové ledové vodě nemůžeš ani plavat,“ řekl mi harpunář důvěrně. „Za minutu tě popadne křeč a hned jdeš ke dnu. Jediné, co můžeš dělat, když ti velryba rozmlátí loď, je lehnout si břichem na veslo; aby ses mohl aspoň držet nad vodou, když prokřehneš zimou.“

„To se ví,“ řekl jsem a pokynul jsem přátelsky hlavou, jako bych ujišťoval, že se také vydám na lov velryb a že se

také ocitnu na roztríštěných lodích uprostřed Arktického moře. A vskutku jsem si vryl do paměti jeho radu jako zvlášť cennou a chovám ji tam až podnes.

Ale nedovedl jsem se rozprávět – aspoň ne hned. Pro pána krále! Bylo mi teprve čtrnáct a v životě jsem ještě nebyl na moři. Mohl jsem jen naslouchat těm dvěma mořským vlkům a dokazovat svou mužnost tím, že jsem s nimi popíjel a prázdnil sklenici za sklenici jaksepatří.

Nápoj si se mnou dělal, co chtěl. Hovor Scottyho a harpunáře se rozléhal stísněným prostorem kajuty *Lenocha* a procházel mým mozkem jako velké mohutné závany širokého volného větru. Ve své fantazii jsem už prožíval příští léta v divokém, šíleném, nádherném světě, plném roztodivných dobrodružství.

Byli jsme už v náladě. Ostýchavost a mlčenlivost byly tytam. Bylo nám, jako bychom se znali už léta letoucí, a připíjeli jsme si na to, že budoucí léta strávíme spolu na cestách. Harpunář se rozprávěl o svých trampotách a lechtivých historkách. Scotty oplakával svou starou, ubohou matku v Edinburghu – dámu, jak tvrdil, vznešeného rodu –, která žila ve stísněných poměrech a která si odtrhovala od úst, jen aby mohla zaplatit majitelům lodi za jeho vyučení, a která toužebně snila o tom, že se Scotty stane důstojníkem na obchodní lodi, a tedy pánem, a jíž srdce mohlo puknout, když zběhl ze své lodi v Austrálii a dal se najmout na jiné jako prostý námořník. A Scotty to také hned dokazoval. Vytáhl z kapsy její poslední smutný dopis a rozplakal se, když jej nahlas předčítal. Harpunář i já jsme se rozplakali s ním a všichni tři jsme se zapřísáhli, že se dáme najmout na velrybářskou loď *Bonanza*, vyděláme spoustu peněz, pak se vypravíme do Edinburghu a haldy nastřádaných peněz vložíme té drahé paní do klína.